

Голові спеціалізованої вченої ради
Волинського національного
університету імені Лесі Українки
доктору філологічних наук, професору
Крисановій Тетяні Анатоліївні

В І Д Г У К

Офіційного опонента **Кащишин Наталії Євгенівни**,

кандидата філологічних наук, доцента,

доцента кафедри іноземних мов факультету міжнародних відносин

Львівського національного університету імені Івана Франка,

на дисертацію **Фурман Оксани Миколаївни**

«Мультимодальні засоби актуалізації превентива в текстах малої форми

(на матеріалі англомовних ресурсів на тематику COVID-19)»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

зі спеціальності 035 – Філологія, галузь знань 03 Гуманітарні науки.

- 1. Актуальність дисертаційного дослідження.** В умовах сьогодення спостерігаємо повсюдний вплив інформаційних технологій. Зокрема, тексти масмедійного дискурсу зазнають чи не найбільшого впливу і трансформації, тяжіючи до все більшої візуалізації та унаочнення. Інтеграція різних семіотичних ресурсів, поєднання вербальних та невербальних складників у сучасному масмедійному просторі зокрема, апелює до мультимодальності як найбільш характерної ознаки масмедійних текстів малої форми. Погоджуємося, що актуальність дисертації зумовлена недостатньою увагою лінгвістів до проблеми мультимодальності дискурсів та необхідністю системного аналізу вербальних і невербальних (мультимодальних) конститuentів, які беруть участь у творенні англомовного масмедійного комунікативного простору зокрема. Важливими на сьогодні є дослідження, сфокусовані на проблематиці вербальних та невербальних засобів, їх ролі у творенні дискурсів та впливі на суспільство. Тексти малої форми на тематику

COVID-19 становить особливий інтерес для вивчення з огляду на поєднання рис масмедійного та медичного дискурсів та на специфіку мультимодальних складників як засобів об'єктивації семантики та прагматики превентива у даному виді текстів. Ґрунтовне вивчення семантичних, комунікативно-прагматичних та функційних параметрів превентива в англомовних масмедійних медичних текстах є недослідженим та перспективним аспектом у царині сучасних лінгвістичних досліджень. Ураховуючи зазначене вище, вважаємо, що дисертація Фурман О. М. є актуальною роботою, що відповідає науковим викликам сьогодення.

- 2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.** Критично проаналізувавши роботу Фурман О. М., засвідчуємо, що висновки і результати дисертаційної праці є науково обґрунтованими й достовірними, і базуються на професійному застосуванні методів дослідження. Поетапний алгоритм дослідження англомовних текстів малої форми, що поєднав загальнонаукові та лінгвістичні методи (суцільної вибірки, графічної композиції, мультимодального синтаксису, описового, індукції та дедукції, аналізу і синтезу, а також дефініційного, системно-функційного, кількісного, прагмасемантичного та контекстуального аналізів) сприяв ідентифікації та всебічному дослідженню кореляції вербальних й невербальних засобів продукування превентива у масмедійних текстах малої форми. Можемо стверджувати, що дисертація характеризується логічною структурою, а її теоретико-методологічна база дослідження представлена достатньо детально та вичерпно.
- 3. Наукова новизна одержаних результатів** дослідження полягає в тому, що мультимодальні засоби актуалізації превентива в англомовних масмедійних текстах малої форми на тематику *COVID-19* вперше є предметом комплексного аналізу з урахуванням сучасних

лінгвістичних парадигм. У роботі вперше виокремлено низку диференційних ознак текстів малої форми медичної тематики; ідентифіковано типи текстів з урахуванням превалюючого складника; окреслено специфіку піктограм, як провідних комунікативних сегментів; зафіксовано кілька тематичних груп піктограм, що експлікують превентив. Новаторським також вважаємо дослідження текстів малої форми на тематику COVID-19 в кінесичній, такесичній та проксемічній площинах, які дотепер докладно вивчалися в царині усного мовлення.

Дисертантка успішно досягнула поставленої *мети*, що полягала в ідентифікації мультимодальних засобів актуалізації превентива в англомовних масмедійних медичних текстах малої форми та виявленні кореляції вербальних та невербальних складників крізь призму структурно-семантичних, комунікативно-прагматичних та функційних параметрів. Досягнення поставленої мети дозволило дисертантці розв'язати низку актуальних *завдань*, а саме, дисертантці вдалося узагальнити розмаїття наукових парадигм до вивчення невеликих за обсягом текстів та визначити диференційні ознаки англомовних текстів малої форми на тематику *COVID-19*; здійснити критичний огляд наукової літератури з проблем мультимодальності тексту та обґрунтувати категорійно-поняттєвий апарат дослідження вербальних та невербальних засобів актуалізації превентива в англомовних медичних текстах малої форми; з'ясувати сутність превентива як лінгвістичного поняття, схарактеризувати його функційну та комунікативно-прагматичну природу, виокремити семантичні різновиди превентива в аналізованих текстах, виявити вербальні та невербальні засоби експлікації превентива; дослідити архітектоніку аналізованих текстів; ідентифікувати мультимодальні засоби, що функціують в англомовних масмедійних текстах малої форми на тематику *COVID-19*, проаналізувати їх природу, структуру та

семантику; схарактеризувати комунікативно-прагматичні параметри невербальних конститuentів, що репрезентують превентив в англомовних масмедійних текстах малої форми на тематику *COVID-19* в площині кінесики, такесики, проксемики; дослідити функційне навантаження немовних складників в означуваних текстах, окреслити характер їх взаємозв'язку з вербальними засобами, встановити взаємодію мультимодальних засобів актуалізації превентива в аналізованих текстах.

4. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення обсягу.

Дослідження Фурман О. М. є самостійною, завершеною науковою працею. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури, списку джерел ілюстративного матеріалу та додатків. Загальний обсяг роботи становить 283 сторінки, основний текст дисертації – 170 сторінок.

У *Вступі* авторкою обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, сформульовано його мету та завдання, окреслено об'єкт, предмет, матеріал та методологічний апарат наукового пошуку, розкрито наукову новизну, сформульовано основні положення, винесені на захист, теоретичне й практичне значення отриманих результатів, наведено відомості щодо апробації результатів дослідження, перераховано основні публікації автора, описано структуру дисертації.

У *першому розділі «Теоретичні передумови дослідження превентива в англомовних текстах малої форми на тематику COVID-19»* розглянуто дискусійні питання щодо дефініцій текстів малої форми та їх обсягу, окреслено диференційні ознаки англомовних текстів малої форми на тематику *COVID-19* та обґрунтовано поняття мультимодальності як характерної ознаки досліджуваних текстів.

Визначено способи та засоби актуалізації превентива в аналізованих текстах. У цьому ж розділі описано методологію дослідження та обґрунтовано вибір загальнонаукових та лінгвістичних методів.

У другому розділі «Структурні, семантичні та функційні особливості актуалізації превентива в англомовних текстах малої форми на тематику COVID-19» викладено аналіз структури досліджуваних текстів, окреслено спектр засобів, їх диференційні ознаки, симбіоз та семантичне навантаження. Обґрунтовано доцільність використання піктограм, їх типи, роль та варіативність. Висвітлено нові типи лексем та синтаксичних конструкцій, що мають статус мультимодальних. Окреслено функції вербальних та невербальних конститuentів англомовних текстів малої форми на тематику COVID-19.

У третьому розділі «Невербальні засоби актуалізації превентива в англомовних текстах малої форми на тематику COVID-19» зосереджено увагу на невербальних засобах репрезентації інформації в аналізованих текстах. З'ясовано, що важливу роль відіграють графічні кінесичні засоби, покликані привернути увагу реципієнтів до проблеми COVID-19 та у сконденсованій формі репрезентувати застереження. Докладно схарактеризовано інструменти такесики у графічному вимірі, мета яких транслювати аудиторії усі можливі небезпеки й вплинути на її поведінку та дії. Висвітлено проксемічні маркери в графічній площині, їх види, семантику та шляхи сполучуваності. Зосереджено увагу на міжкультурному аспекті проксеміки.

У *Висновках* презентовано основні теоретичні та практичні результати дослідження, сформульовано перспективи подальших наукових пошуків.

Список опрацьованих дисертанткою теоретичних джерел становить – 389, серед яких 186 англомовних, що засвідчує обізнаність дисертантки у сучасних філологічних дослідженнях як в Україні, так і

за її межами. Джерела ілюстративного матеріалу дослідження становлять 233 сучасні англомовні онлайн-ресурси.

5. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні положення та результати дисертаційної роботи висвітлено в 14 одноосібних публікаціях, серед яких 3 наукові статті у фахових наукових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному спеціалізованому виданні, 10 тез доповідей на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях.

6. Побажання та дискусійні зауваження до змісту дисертації. Ураховуючи викладене вище, маємо всі підстави стверджувати, що дисертація підготовлена відповідно до вимог, і відповідає викликам сучасної лінгвістики. Підкреслюючи високий науковий рівень цієї праці, звертаємо увагу на кілька запитань та зауважень, на які дисертантка зможе відповісти під час дискусії:

1. У Розділі 1 на с. 23 авторка стверджує, що «Єдиною відмінною ознакою таких текстів (текстів малої форми) є їх обсяг.» Чи насправді це єдина відмінна ознака? Якими є диференційні ознаки текстів малої форми? Хотілося б почути відповіді на ці запитання, а також вважаємо за необхідне охарактеризувати варіативність англомовних масмедійних текстів малої форми. Було б доречно пояснити у розділі 1, чи є характерні відмінності між типами текстів малої форми, взятими з різних он-лайн ресурсів. Як заявлено на с. 8, матеріалом дослідження є різноманітні англомовні онлайн-ресурси (періодичні видання, вебсайти установ, центрів, організацій, соціальні мережі та ін). Така різноманітність ресурсів вимагає уточнення щодо типів текстів малої форми відповідно до їхнього джерела.
2. У дисертації знаходимо, що авторка досліджує масмедійні тексти малої форми, а також медичні тексти малої форми. Зокрема, на с. 24 знаходимо «Значному сегменту означених медичних текстів характерна

композиційна чіткість...». С. 35, читаємо «Сучасні англомовні масмедійні тексти...». С. 166: «Англомовним медичним текстам малої форми властива архітектонічна варіативність...» Виникає потреба в уточненні цього ключового для дисертації поняття та його уніфікації на сторінках роботи (аналізовані тексти – це масмедійні, медичні чи медичні масмедійні (масмедійні медичного спрямування?).

3. На с. 36 авторка висуває цікаву гіпотезу про те, що «У процесі сприйняття мультимодального малоформатного тексту ... реципієнтом відбувається подвійне декодування інформації, що міститься у ньому. У результаті формується єдиний загальний концепт (зміст) мультимодального тексту». Чи можемо справді стверджувати, що існує повна міжмовна та міжкультурна універсальність кодів і їх однакове сприйняття? Як досягають цієї універсальності сприйняття продуценти інформації, не обмеженої до певної спільноти чи країни?

На с. 89 дисертантка звертає увагу на значення кольорів у досліджуваних текстах. Виникає запитання, що потребує уточнення, чи є однаковим сприйняття кольору представниками різних культур? Чи доречно уніфікувати значення кольорів у сучасному полікультурному світі?

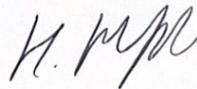
4. У розділі 3 знаходимо детальне трактування значень піктограм, та опис кінесичних, такесичних та проксемічних засобів актуалізації превентива в англомовних текстах малої форми на тему COVID-19.

Виникає запитання, чим зумовлений вибір саме цих трьох видів засобів актуалізації превентива. А також, хотілось би зауважити, що попри системний підхід, на наш погляд, доречною і необхідною була б інформація (резюмування?) щодо систематизації цих засобів, кількісного співвідношення вербальних та невербальних складників, і, знову ж, чіткіше представлення превентива через відповідні засоби його актуалізації.

7. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Здійснений аналіз дисертації свідчить, що результати роботи є новими, вони отримані авторкою самостійно. Ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації у дисертаційному дослідженні Фурман Оксани Миколаївни не виявлено.
8. Загальна оцінка дисертації. Дисертаційна робота Фурман Оксани Миколаївни є ґрунтовною завершеною науковою працею. Дисертація «Мультиmodalьні засоби актуалізації превентива в текстах малої форми (на матеріалі англомовних ресурсів на тематику COVID-19)», повністю відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), наказові Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за № 155/30023, а її авторка, Фурман Оксана Миколаївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія.

Офіційний опонент:

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
факультету міжнародних відносин
Львівського національного
університету імені Івана Франка

Наталія КАЩИШИН

Підпис Кашішин Н. Є. засвідчую
вчений секретар вченої ради
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Ольга ГРАБОВЕЦЬКА